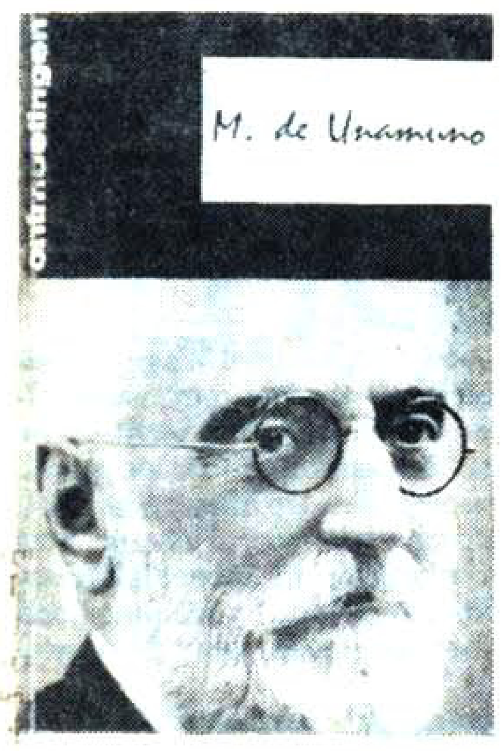

De Spaanse schrijver-filosoof Miguel de Unamuno heeft nogal wat invloed gehad op het werk van Debrot.

Jaap Oversteegen over biografieën Cola Debrot:

Handelingen van schrijver-gouverneur vaak misverstaan

-door Ronnie Severing-

ONLANGS VOND in de UNA de vijfde voordracht plaats van dit collegejaar in het kader van de Cola Debrotcyclus. Prof. dr. Jaap Oversteegen hield een lezing getiteld:'Schrijven aan de biografie van Debrot.' Reeds enige jaren is Oversteegen bezig met onderzoek als voorbereiding op de publicatie van de uiteindelijke biografie, die hopelijk 1991 in de boekwinkels zal liggen. Behalve over de problemen die de biograaf in het algemeen op zijn weg vindt, werden tijdens de voordracht ook specifieke moeilijkheden bij de levensbeschrijving van Debrot besproken.
In 1982 publiceerde Oversteegen een drietal boeken: kavels 1,2 en 3 bij HES uitgevers te Utrecht. Kreeg het eerste boek, getiteld 'Beperkingen', de opdracht mee: 'Voor Suus', zijn echtgenote, in het derde werk stond: 'Voor Estelle, denkend aan Cola'. Deze opdracht aan Estelle Debrot-Reed, de weduwe van de schrijver Debrot getuigt van een vriendschap voor het echtpaar Debrot dat heel wat jaren teruggaat.

Niet alleen de vriendschap, het boeiende en afwisselende leven, het intrigerende literaire en andere werk en de opvallendende ideeën van Debrot, moeten ertoe hebben geleid dat de belangstelling voor deze auteur ook bij Oversteegen zo toegenomen is. In 1986 nam hij deel aan het Cola Debrot-symposium, dat toen door de UNA het ILA en het C.C.C. werd georganiseerd. In februari 1986 verscheen de symposiumbundel onder de passende titel *'De eenheid van het kristal'** bij Editorial Kooperativo Antiyano 'Kolibri' onder redactie van Alex Reinders en Frank Martinus. Het boekje waarvan nog exemplaren verkrijgbaar zijn, wordt gesierd door een prachtig omslagontwerp van Jose Capricorne. De layout echter met de vette minder vaak gebruikte sans serifletters en het schaarse wit op de pagina's, kon naar mijn smaak anders. De lijst met errata blijkt tijdens het lezen ook niet volledig. In deze bundel, die interessante bijdragen bevat van Alette Beaujon, Frans Booi, Wim Rutgers, Albert Helman, Frank Martinus en van mijzelf, is ook de neerslag te vinden van een tweetal lezingen van Oversteegen bij dit symposium. In het eerste artikel weidt hij uit over de plaats van Debrot in de Nederlandse Letterkunde. Interessant is dat hij zich daarbij niet enkel beperkt tot de rol van Debrot in de groepen en discussies rond de literaire tijdschriften Forum en Criterium en dat hij wijst op Debrots bijdragen in De Gids, Maatstaf, het Nieuw Vlaams Tijdschrift, De Dietsche Warande, Tirade en Merlyn. Ook bespreekt hij Debrots belangstelling voor het Dadaïsme in de jaren twintig, zijn verdieping in de filosofie van de atheïstische existentie-filosofen Sartre en Heidegger en de religieuze Jaspers en Kierkegaard, en niet te vergeten de Spaanse Miguel de Unamuno zijn polemiek over het programmatisch stuk dat hij in het eerste nummer van Criterium uitgaf en uiteraard de plaats van zijn literaire publikaties. In het tweede artikel 'De dichter Debrot: een dubbelportret', schrijft hij over de aard van de poëzie van de dichter.

REDACTIE

In de redactie die belast is met de verzorging van het verzameld werk zit Oversteegen samen met anderen als Jules de Palm, Pierre

Werk getuigt van gedegen onderzoek

Dubois, Estelle Debrot-Reed en J.W. Bennebroek Gravenhorst. Van dit verzameld werk is ondertussen deel zeven, het laatste deel misschien, recentelijk verschenen. De uitgave is prachtig uitgegeven en inhoudelijk kundig en verantwoord verzorgd. Het tweede deel van deze luxe reeks, het deel gedichten, is bezorgd en geannoteerd door Oversteegen. In een liber amicorum voor Arthur Lehning, dat in 1989 verscheen, schreef hij wederom een interessant artikel en wel over Cola Debrot en 30 mei 1969. Naar mijn oordeel is dit een artikel dat niet enkel getuigt van degelijke literatuurstudie, grondige en kritische bestudering van bronnenmateriaal en stug archiefwerk. Het toont tevens politiek-historisch inzicht, gecombineerd met invoelvermogen ten aanzien van de plaatselijke omstandigheden. Het geheel is verwoord met de nodige wetenschappelijke voorzichtigeheid en nauwgezetheid. Desondanks is duidelijk de durf te bespeuren om stelling te nemen in deze gecompliceerde en gevoelige geschiedenis rond 30 mei 1969. Ongetwijfeld zullen niet alle lezers onverdeeld gelukkig zijn met de interpretaties van en verklaringen voor de gebeurtenissen rond dertig mei en de rol van de toenmalige gouverneur daarbij. Dit helder en met vaart geschreven artikel dat mij een voorpublicatie lijkt, geeft ons een voorproefje van de biografie die op stapel staat.

VRIENDSCHAP

Het moet om deze kwaliteiten en de eerder genoemde vriendschap zijn dat de fragiele, sensibele en uiterst kritische Estelle Debrot, Jaap Oversteegen de aangewezen persoon achtte om de levensbeschrijving van wijlen haar man te publiceren. Hoewel ze teruggetrokken in de Verenigde Staten woont, ontgaat haar geen enkele publicatie over haar exlevensgezel. Ze zal nimmer nalaten op haar manier te reageren als ze dat nodig acht. De uitgave van het verzameld werk heeft ze nauwgezet gadegeslagen als lid van de commissie tot redactie van dit werk. Het moet de zetter tot wanhoop hebben gestemd toen ze eens bij het zien van proefdrukken, de verantwoordelijke berispend, haar uitdrukkelijke wens te kennen gaf om onder andere alle accenten op de 'a' van Col(á) te verwijderen: zo had de autuer het immers nooit willen schrijven. In het vierde deel van het werk, waarin Debrots meesterwerk *'Bewolkt bestaan'* afgedrukt wordt, kan Estelle het niet achterwege laten een verklarend nawoord te schrijven. Dit boek raakt aan uiterst wezenlijke aspecten van de auteur als mens en als kunstenaar. Oversteegens belangstelling voor Debrot als mens en als kunstenaar is zeker niet van recente datum. Ook zou hij tot de weinigen in Nederland gerekend mogen worden die zich zo diepgaand met een auteur, aspecten van en of met de totale, vooral Nederlandstalige, Antilliaanse literatuur bezighouden.
In zijn lezing trachtte hij een beeld te geven van wat te verwachten was van de biografie van Debrot en wat niet. Bij de aanvang ging hij in op de vraag welke de uiteenlopende motieven kunnen zijn om andermans leven te gaan beschrijven. Het kan uit bewondering zijn, uit liefde, uit haat, om eigen denkbeelden te verdedigen door een ander als gunstig of afschrikwekkend voorbeeld te gebruiken, uit pure nieuwsgierigheid, sensatielust zelfs, om zichzelf beter te leren kennen en om de kost te verdienen. Hijzelf is er in de eerste plaats aan begonnen uit vriendschap.
Een goede vriend sterft en er is te veel waarover nooit samen gesproken is. Maar evenzeer wil hij schrijven uit bewondering voor de schrijver Debrot; bewondering trouwens die in de tijd aan de vriendschap vooraf ging. Hij ontkent niet dat hij zal zwijgen over zaken, die hij min of meer toevallig tegenkomt en die noch hem noch een ander aangaan. Dat houdt niet in dat hij van plan is om Debrot mooier voor te stellen dan hij was, maar dat hij hem zijn privacy zal gunnen. De biograaf moet net als de historicus keuzen bepalen. Of zijn vriendschap tot subjectiviteit kon leiden gaf hij toe. Het zich bewust zijn van dat feit zou behoedzaamheid tot gevolg hebben. Aan de andere kant heeft iedere biograaf de geneigdheid om met opzienbarende informatie te komen aandragen.
Na de wat algemene uiteenzetting over de uitgangspunten, motieven en houding, ging hij in op enkele moeilijkheden waarmee de biograaf zich geconfronteerd ziet.

30 MEI

Een pregnant voorbeeld was mijns inziens de houding ten opzichte van Debrots handelingen als staatsman op 30 mei en vlak daarna. Op een door velen verfoeide foto is de ontvangst te zien van Godett, Brown en Nita op het bordes van het paleis van gouverneur Debrot. De een zegt, dat Debrot niet op kon tegen de druk van Frente. Anderen beweerden dat hij moeite had met conflictsituaties en dat hij die ook nu probeerde te voorkomen door kool en geit te sparen. Weer anderen houden vol dat hij politiek gehandeld heeft. Uitgebreid en concreet gaat de spreker in op de verschillende mogelijke verklaringen. Hij protesteerde tegen enkele van deze interpretaties en trachtte, zijns inziens misvattingen te weerleggen. Hierbij maakte hij gebruik van gegevens die hij in de laatste vier jaar vergaard heeft uit allerlei bronnen zoals archiefstukken, notulen, telegrammen en andere relevante documenten, verslagen van officiële telefoongesprekken, gespreksverslagen met betrokkenen zowel hier op de Antillen als in Nederland.
Vermeldenswaard is dat deze lezing in een volgend Kristòfnummer in extenso afgedrukt zal worden. Als aanvulling is aan te bevelen het reeds vermelde artikel in de opstellenbundel voor Arthur Lehning** te lezen. Vermeldenswaard is dat ook Frank Martinus recentelijk over Debrot publiceerde en wel in een afscheidsbundel voor Oversteegen***. Het streven bij de publicatie van deze levensbeschrijving is dat de lezer van nabij ervan getuige zou zijn hoe een ander mens zich door het

leven heenslaat, dat vak niet dan wel een opwe kende geschiedenis is. H wenste zonder heldenver ring zijn lezers te kunne brengen tot solidariteit m een ander mens, tot die eens gezindheid tegenover het lo die Debrot zelf steeds me als het uiterste gebod gaan zien.
Uiteindelijk zou hij dus pa tijdig zijn, maar zou ni weten hoe het anders kon.

* *Alex Reinders e.a., De een heid van het kristal, Co Debrot-symposium, Willem stad 1988.* ** *J.J. Overste gen, Cola Debrot en 30 m 1969, in: Toke van Helmon en J.J. Oversteegen, Vo Arthur Lehning, Maastric 1989 (p.189-212).* *** *Fra Martinus Arion, De korte van Cola Debrot en de ha monie van mentaliteit e taal, in: Kees Fens en Hu Verdaasdonk, Op eigen gro den, Utrecht 1989.*

"Leren omgaan met culturele verschillen"

Antilliaanse literatuur voor Nederlandse scholieren

= door Wim Rutgers =

ALS NUMMER vijfendertig in de reeks 'Bouwstenen voor intercultureel onderwijs' verscheen bij de Nederlandse Rijksuniversiteit Leiden een bloemlezing met inleidingen, die werd samengesteld door Jos de Roo en die de titel NEDERLANDSTALIGE ANTILLIAANSE LITERATUUR meekreeg. Het doel van de serie wordt in een algemene handleiding als volgt omschreven:
'leerlingen te leren omgaan met overeenkomsten en verschillen die samenhangen met etnische en culturele achtergrondkenmerken. Dat omgangspatroon moet gericht zijn op het gelijkwaardige en gezamenlijk functioneren in de Nederlandse samenleving'.
Op drie niveaus die samen het hele voortgezet onderwijs willen bestrijken, zullen de leerlingen kunnen kennismaken met Chinezen, Indonesiërs, Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen en hun respectievelijke 'overeenkomsten en verschillen' met Nederlanders.
Terwijl er over Suriname al vier historisch gerichte boekjes verschenen, die allerlei aspecten van de slavernij behandelen, richt zich het eerste Antilliaanse boekje dus op de letterkunde. In het korte bestek van 64 pagina's moet aan de Nederlandse leerlingen een zo scherp mogelijk beeld daarvan gegeven worden, wat geen geringe opgave is.

PRESENTATIE

Toen Jos de Roo en de projectleider H.L.M. Obdeijn een eerste exemplaar van NEDERLANDSTALIGE ANTILLIAANSE LITERATUUR aan de Antilliaanse gevolmachtigd minister Edsel A.V. Jesurun aanboden, zei deze laatste in zijn toespraak:
'Als wij er, terecht, van uitgaan dat de doorsnee Nederlander bijzonder weinig afweet van de Antilliaanse cultuuruitingen, dan moet voor eenieder deze serie een verademing zijn.
Bij jonge mensen, geen kinderen, maar jonge mensen die op een cruciaal punt van hun vorming zijn beland, wordt op een wetenschappelijk verantwoorde wijze kennis bijgebracht van een stuk Nederlandse literatuur, die door rijksgenoten in het tropisch deel van het koninkrijk is geproduceerd.
Met uitzondering met Marek Decorte (Dr. Cornelis Goslinga) die 14 jaar op Curaçao aan het Peter Stuyvesant College als leraar was verbonden, gaat het om Antilliaanse auteurs van wie fragmenten zijn opgenomen en wier belangrijkste werken worden genoemd'.
Jos de Roo antwoordde onder meer met:
'Voorop stond.. wetenschappelijk verantwoord onderzoek, dat de literatuur in een breder kader plaatst, zowel naar de cultuur toe, waar ze uit stamt, als naar andere literaturen toe, waar ze overeenkomsten mee vertoont. (...) een land als de Antillen wordt niet ontwikkeld, krijgt geen eigen onderwijssysteem als de een na de ander alleen maar wetenschappelijk onderzoek verricht'.
Jos de Roo pleitte daarom voor toepassing van dat onderzoek in methodes, waarvan zijn boekje slechts één 'bouwsteen' is. Hij eindigt zijn korte speech dan ook met de wens dat deze 'muis nog een staartje zal krijgen' in een echte methode, die niet meer gericht is op Nederlandse leerlingen, maar specifiek op Antilliaanse leerlingen in het Antilliaanse onderwijs.

INHOUD

Na een algemene inleiding over Curaçao, van welk eiland de Nederlandstalige Antilliaanse literatuur 'bijna uitsluitend afkomstig is', lezen we specifieke inleidingen op en fragmenten over de historie in allerlei aspecten, over raciale verhoudingen en enkele cultureel bepaalde gewoonten.
Ik vind dat Jos de Roo erin geslaagd is via deze opzet een aantal belangrijke elementen naar voren te brengen. Na korte inleidingen volgen verhelderende fragmenten van Cola Debrot, Boeli van Leeuwen, Tip Marugg, Frank Martinus Arion en Jules de Palm uit hun meest bekende werken gekozen, waarna nog enkele vragen volgen, die in een apart bijgeleverd katern beantwoord worden.
Edward de Jongh is even opvallend AFwezig, als Marek Decorte AANwezig is. Een twee-koloms druk plus een royaal aantal zwart-wit illustraties maakt het boekje ook visueel aantrekkelijk voor de Nederlandse middelbare scholier. Er is dus in kort bestek heel wat goeds verricht, maar toch heb ik een aantal bezwaren.

KRITIEK

Door de beperking die Jos de Roo zich oplegde, krijgen de Nederlandse leerlingen ondanks de inleiding, het verkeerde beeld bevestigd dat de Nederlandse Antillen uitsluitend uit Curaçao bestaat — Aruba's aparte status wordt door Jules de Palm's verhaal 'Socotoro' niet verduidelijkt.
Jos de Roo heeft zich voor de Nederlandse leerlingen beperkt tot de Nederlandstalige literatuur (kennen deze geen Engels?), maar wel inconsequent een uit het Spaans vertaald fragment van John de Pool 'Bolivar en Curaçao' opgenomen. Dan had hij ook vertaald werk over *Compa Nanzi* kunnen gebruiken en daarmee de ORALE literatuur onder de aandacht kunnen brengen — die toch juist heel interessant zal zijn in het kader van intercultureel onderwijs, lijkt me. Zelf schreef Jos ooit in *Kristòf* over 'een derde vorm van slavenverzet'.
Door zich te beperken tot het allerbekendste wekt Jos de Roo de indruk dat met deze paar auteurs en titels 'de kous van de Antilliaanse lit ratuur wel zo ongeveer af zijn'. Was een vertaalpr cédé zoals Pim Heuvel e Freek van Wel in ME EIGEN STEM toepasten duur?
Het boekje heet NEDER LANDSTALIGE ANTIL LIAANSE LITERATUUR maar had beter de tit NEDERLANDSTALI CURACAOS PROZA kunne dragen. Zijn gedichten tege woordig taboe op de midde bare school? Poëzie is in d Antillen toch veel populai der en meer verbreid da proza — op alle eilanden w te verstaan.
Tot slot nog enkele slakken
- een tussenkop als 'Zuid merikaanse toestanden' vi ik denigrerend en niet e geschikte 'bouwsteen vo intercultureel onderwijs'.
- Cola Debrot overleed ni in Laren in 1989.
- Waarom de 24 sonett over Mgr. Niewindt ni even genoemd bij Mar Decorte; minder voor d hand liggend werk staat e immers wel bij?
- Het rijtje 'andere Curaç ose auteurs van wie Ned landstaligwerk is verschene is met zijn vier nummertj wel erg kort.
- Carel de Haseths *Bida n koló* werd niet door Jo Capricorne in het Nederland vertaald.
- Clyde Lo A Njoe schre zijn *Dansen* niet in Papi mento.
- Ik publiceerde in 1986 ni mee dan een 'stuivertje'.
- Andries van der Wel ken i niet.
Dat de 'korte bio-bibliogr fie' dus waarschijnlijk in ee achternamiddag in elkaar gestampt, moet u net zo m als mijn andere kritie ervan laten weerhouden va het boekje kennis te neme Al was het maar om eens kunnen nadenken over mog lijkheden en onmogelijkhe den van literatuur als br voor intercultureel onderwi

NEDERLANDSTALIG ANTILLIAANSE LITER TUUR
Samenstelling Jos de Roo et al.
Leiden: Coördinaat Minder heden Studies, Rijksunivers teit Leiden
(Bouwstenen voor intercult reel onderwijs, nr. 35)
I.S.B.N. 90 5292 021 4.

van dorp - eddine n.v.
Voor al Uw boeken en tijdschriften
eddine n.v. SCHOTTEGATWEG OOST
van dorp OTRABANDA
van dorp PUNDA
van dorp PROMENADE
van dorp - eddine n.v. HATO
van dorp - eddine n.v. LAS PALMAS
van dorp - eddine n.v. PRINCESS BEACH HOTEL
van dorp - eddine n.v. CURAZAO PLAZA HOTEL
van dorp - eddine n.v. HOLIDAY BEACH HOTEL
van dorp - eddine n.v. CARIBBEAN HOTEL
van dorp - eddine n.v. I.T.C.
net even..... iets beter

Wat kan het leven toch fijn zijn,
als je weet dat je goed
verzekerd bent.
ennia caribe nv